

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูอนามัย" นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาประกอบเป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

การวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ มีดังนี้

ม.ร.ว. นิภัทร ลดาวัลย์ และสุภาภรณ์ กัณฑ์วานิช (2517) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพระหว่างนักเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา" ในปี พ.ศ. 2516 โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ระหว่างนักเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนพงษ์เวชอนุสรณ์ จำนวน 613 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนทั้งสองระดับแตกต่างกันมาก คือ นักเรียนระดับมัศึกษามีความรู้ดีกว่านักเรียนระดับประถมศึกษา ส่วนการปฏิบัติตนเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนทั้งสองระดับไม่แตกต่างกัน

ม.ร.ว. นิภัทร ลดาวัลย์ และสุภาภรณ์ กัณฑ์วานิช (2519) ได้ทำการศึกษา "ความรู้เรื่องทันตสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย" โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบถึงความรู้ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ซึ่งใช้แบบสอบถามความรู้เรื่องทันตสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สามโรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนชายและหญิงรวมกัน 901 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนประถมศึกษาตอนปลายส่วนมากยังมีความรู้น้อยในเรื่องต่อไปนี้ จำนวนฟันน้ำนมทั้งชุด อายุที่ฟันขึ้นและหลุด ส่วนประกอบของฟัน โรคปริทันต์และโรคฟันผุ ลักษณะของแปรงสีฟันที่ดี สารที่ช่วยป้องกันฟันผุ การเรียงตัวของฟันอย่างผิดปกติ และเครื่องป้องกันฟันขณะเล่นกีฬา

เพ็ญศรี สิทธิสมวงศ์ และสุลักษณ์ ผลานวงศ์ (2523) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม เกี่ยวกับทันตสุขภาพของคนไทย 2 กลุ่ม" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพของคนไทย 2 กลุ่ม ที่มี เศรษฐฐานะและระดับการศึกษาต่างกัน และเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพของคนไทย 2 กลุ่ม ที่มี เศรษฐฐานะและระดับการศึกษาต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ทันตแพทย์และบริการทันตกรรม ไม่แตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการจัดอันดับความต้องการ ชนิดของการบริการทันตกรรม การไปพบทันตแพทย์ และการดูแลทันตสุขภาพของบุตร ซึ่งความแตกต่างนี้มีสาเหตุมาจากเศรษฐฐานะรวมอยู่ด้วย และพบว่าน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มที่พาบุตรมารับบริการมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพของบุตรยังไม่ถูกต้อง โดยจะพาบุตรไปพบทันตแพทย์เมื่อโรคฟันลุกลามมากแล้วเท่านั้น เนื่องจากไม่ตระหนักถึงความสำคัญของฟันเด็ก และยังไม่รู้จักวิธีการดูแลและวิธีการป้องกันโรคในช่องปากแก่เด็ก

ฉวีวรรณ อารยาพันธ์ (2524) ได้ทำการวิจัย "การศึกษานิสัยพฤติกรรมทันตสุขภาพและสภาวะสุขภาพในช่องปากของนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการศึกษาพฤติกรรมทันตสุขภาพ และสภาวะสุขภาพในช่องปากของนักเรียนในวิทยาลัยครูภาคใต้ โดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม ความรู้ ทักษะ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และทันตแพทย์ตรวจสุขภาพในช่องปากของนักศึกษา 232 คน เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี 116 คน และนักศึกษาระดับปริญญาโท 116 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ มีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี แต่การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ส่วนสภาวะสุขภาพในช่องปากของนักศึกษาพบว่า เป็นโรคฟันผุมากถึงร้อยละ 78.02 นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะ การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพและสภาวะสุขภาพในช่องปาก ซึ่งได้แก่ โรคฟันผุ โรคปริทันต์ และอนามัยในช่องปากไม่ต่างกันและพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพกับสภาวะสุขภาพในช่องปากของนักศึกษาแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

สุภาพ กลีบบัว (2524) ได้ทำการศึกษา "ความรู้ด้านอนามัยและสภาวะสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ด้านอนามัย สภาวะสุขภาพทางด้านร่างกาย และองค์ประกอบบางอย่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาถึงความ

สัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านอนามัย และสภาวะสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่บิดามารดาจบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาสุขภาพเหงือกและฟันสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดาจบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพของเหงือกและฟัน นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนหญิงดีกว่านักเรียนชาย และความรู้ด้านทันตสุขภาพกับสภาวะสุขภาพของเหงือกและฟัน มีความสัมพันธ์กัน

ทรงธรรม สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง และ ยุทธนา ปัญญางาม (2528) ได้ทำการศึกษา "สภาวะอนามัยช่องปากของเด็กอายุ 6-12 ปี จากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาวะอนามัยช่องปากของเด็กวัย 6-12 ปี ที่มาจากรอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรคฟันผุกับความสะอาดของช่องปากของเด็กเหล่านี้ โดยใช้ดัชนีอนามัยช่องปาก (Oral hygiene index) ของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา อายุ 6-12 ปี ที่สุ่มจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร 24 แห่ง จากทุกเขตการปกครอง จำนวน 1,508 คน มีค่าเฉลี่ยเป็น 2.1 ซึ่งจัดอยู่ในระดับพอใช้ ค่าดัชนีอนามัยช่องปากของเด็กเหล่านี้ถูกกำหนดโดยอิทธิพลของดัชนีแผ่นคราบฟัน (debris index) ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.9 มากกว่าจะเป็นผลจากอิทธิพลของดัชนีหินน้ำลาย (calculus index) ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 0.2 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการเลือกใช้วิธีแปรงฟันที่เหมาะสมและให้ประสิทธิภาพสูงในการกำจัดแผ่นคราบฟันน่าจะทำให้สภาวะอนามัยช่องปากของเด็กเหล่านี้เปลี่ยนไปอยู่ในระดับดีได้ อย่างไรก็ดี พบว่าความแตกต่างระหว่างเพศจะมีอิทธิพลต่อดัชนีแผ่นคราบฟัน และดัชนีอนามัยช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$ และ $p < 0.1$) โดยกลุ่มเด็กผู้หญิงจะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีอนามัยช่องปากและดัชนีแผ่นคราบฟันเท่ากับ 2.06 และ 1.84 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มเด็กผู้ชายจะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีทั้งสองเท่ากับ 2.13 และ 1.95 ตามลำดับ ขณะเดียวกันก็พบว่า เด็กกลุ่มอายุน้อยจะมีดัชนีแผ่นคราบฟันและดัชนีหินน้ำลายต่ำและเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น แต่ความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เมื่อทำการทดสอบทางสถิติโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างดัชนีอนามัยช่องปากกับอัตราฟันผุ ถอน อุด พบว่าค่าที่ได้ต่ำมาก อย่างไรก็ดีกลุ่มที่มีสภาวะอนามัยช่องปากระดับดีจะพบมีอัตราฟันผุ ถอน อุด ต่ำกว่ากลุ่มที่มีสภาวะอนามัยช่องปากระดับเลว ทั้งในฟันแท้และฟันน้ำนม

เพชร ชลปราณี และคณะ (2530) ได้ทำการศึกษา "สภาวะสุขภาพช่องปากและความต้องการทางทันตกรรมของนักเรียนเขตนครชัยศรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสำรวจปัญหาในช่องปาก ของเยาวชนในชุมชนที่กำลังเจริญ และเพื่อจะทราบถึงความต้องการต่าง ๆ ทาง

ทันตกรรม รวมถึงการบำบัดรักษาและป้องกันให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติ โดยผู้วิจัยใช้นักเรียน 2,277 คน ของโรงเรียนเขตนครชัยศรี 48 โรงเรียน จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 6 และมีมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตแพทย์ 3 คน โดยบันทึก ฟันผุ ฟันที่ถอนไป และฟันที่ถอดแล้ว สภาวะความสะอาดของช่องปาก ความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดทางทันตกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าฟันผุ-ถอน-อุดของฟันแท้ 1.06 ซี่ต่อคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 1.64 ซี่ต่อคน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3.51 ซี่ต่อคน นักเรียนเหล่านี้ได้รับการอุดฟันและถอนฟันแท่น้อยมาก ค่าฟันผุ-ถอน-อุดนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นค่าฟันผุ สภาวะความสะอาดช่องปากของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของดัชนีอนามัยช่องปาก อยู่ในเกณฑ์พอใช้ และส่วนใหญ่จะเป็นค่าของดัชนีคราบอ่อน นักเรียนในเขตนครชัยศรีมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดโรคปริทันต์ โดยเพียงการแปรงฟัน และการขัดฟัน ส่วนความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดโรคฟันผุ จะต้องการการอุดฟันอย่างง่ายเป็นส่วนใหญ่

สุนทร บ้านสกุล (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 5" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศ และเขตที่ตั้งของโรงเรียน (ในเขตและนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล) ซึ่งใช้ตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 480 คน เป็นเพศชาย 240 คน และเพศหญิง 240 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 5 จำนวน 48 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในโรงเรียนในเขตกับนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในโรงเรียนในเขตกับนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในโรงเรียนในเขตกับ

นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพินท์ เค้าสงวนศิลป์ และคณะ (2531) ได้ทำการศึกษา "เปรียบเทียบระหว่างบทบาทของครู และทันตบุคลากรต่อสภาพอนามัยช่องปากของเด็กนักเรียนประถมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง ผลเปรียบเทียบระหว่างการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน โดยครูและทันตบุคลากรต่อสภาพอนามัยช่องปากของเด็กนักเรียน ซึ่งเลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมทันตสาธารณสุขในโรงเรียน โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเรียบร้อยแล้ว โดยโรงเรียนที่เลือกอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อลดปัจจัยสาเหตุอื่น ๆ ที่อาจมีผลเกี่ยวข้องเป็นจำนวน 2 โรงเรียน โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาทั้งหมดในโรงเรียน โดยแบ่งเป็น โรงเรียนกลุ่มควบคุม มีนักเรียนจำนวน 128 คน อายุเฉลี่ย 9.81 ปี เป็นชาย 63 คน (49.22 %) เป็นหญิง 65 คน (50.78 %) โรงเรียนกลุ่มทดลองมีนักเรียนจำนวน 143 คน อายุเฉลี่ย 9.64 ปี เป็นชาย 83 คน (58.04 %) เป็นหญิง 60 คน (41.46 %) ผลการวิจัยพบว่า การเน้นการให้ทันตศึกษาและการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันเป็นประจำสม่ำเสมอในโรงเรียน ภายใต้การติดตามของทันตบุคลากร เปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาปกติไม่มีสภาวะอนามัยช่องปากที่แตกต่างกัน เด็กทั้งสองโรงเรียนมีสภาวะอนามัยช่องปากดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน โดยครูหรือทันตบุคลากรไม่มีความแตกต่างกัน

การวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ มีดังนี้

เมสกิน (Meskin, 1970) และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาโดยทำโครงการทดลอง เรื่อง "โครงการทันตสุขภาพสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีอัตราเสี่ยงต่อโรคฟันผุ" (A Preventive Dental Program for High Risk Children) ในโรงเรียน 48 โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักสุขภาพในช่องปาก สามารถแปรงฟันได้ถูกวิธีเพื่อลดโรคฟันผุและป้องกันโรคฟันผุ ดำเนินการวิจัยโดยสำรวจนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียน 48 โรงเรียน สุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวนร้อยละ 20 โรงเรียน เข้าร่วมในการทดลองโดยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทันตศึกษา ควบคุมอาหารที่ทำให้ฟันผุและให้ฟลูออไรด์เสริมฟันให้แข็งแรง แล้วประเมินผลโดยตรวจสุขภาพฟันของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะ ๆ เวลา 2 ปี ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สุขภาพเหงือกของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างดีขึ้น โรคเหงือกในกลุ่มทดลองลดลงร้อยละ 32 และในกลุ่มควบคุมลดลงร้อยละ 10
2. การลดฟันผุโดยการอุดรอยฟันผุพบว่า กลุ่มควบคุมได้รับการอุดฟันร้อยละ 42 และกลุ่มทดลองได้รับการอุดฟันร้อยละ 41
3. การลดโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่พบว่า มีการรักษาโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่ 100 ซี่ ในกลุ่มควบคุมและ 68 ซี่ในกลุ่มทดลอง

คณะทำงานด้านทันตสุขภาพแห่งโอคานาแกน (The Okanagan dental Health team 1978) ได้จัดทำโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนอนุบาล โดยให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ด้วยการนำเด็กไปพบทันตแพทย์ และอนุญาตให้เด็กใช้ฟลูออไรด์ในการป้องกันโรคฟันผุ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น 3,462 คน จาก 11 โรงเรียน จะได้รับการสอนเกี่ยวกับการแปรงฟันอย่างถูกวิธี และการใช้ฟลูออไรด์เพื่อป้องกันโรคฟันผุ คณะทำงานได้ทำการประเมินผลโครงการ โดยทำการสุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 316 คน จาก 4 โรงเรียน แบ่งเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง ซึ่งผู้ปกครองให้ความร่วมมือ จำนวน 105 คน และกลุ่มควบคุมซึ่งผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ จำนวน 211 คน การประเมินผลโครงการกระทำโดยตรวจนับและเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการไปพบทันตแพทย์ จำนวนครั้งของการแปรงฟัน และการใช้ฟลูออไรด์ จากแบบฟอร์มที่มอบให้นักเรียนไป รวมทั้งผลการตรวจสุขภาพเหงือกและฟัน ซึ่งกระทำก่อนและหลังโครงการ ผลการประเมินโครงการพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งผู้ปกครองให้ความร่วมมือต่อโครงการมีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และมีภาวะทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ

ไพร์ส และไบร์เน (Pierce and Byrne, 1979) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลของการฝึกอบรมครูที่มีต่อสุขภาพฟันของนักเรียน" (Effective of Teacher In-Service Workshops an Student Dental Health) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพในการฝึกอบรมครูแบบใช้เวลาอบรมวันละ 3 ชั่วโมง กับวันละ 6 ชั่วโมง ดำเนินการวิจัยโดยฝึกอบรมครู ในระดับอนุบาล ประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 37 คน ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพ เพื่อพัฒนาทันตสุขภาพของนักเรียน โดยแบ่งการอบรมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมวันละ 3 ชั่วโมง และกลุ่มที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมวันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลาในการฝึกอบรม 2 สัปดาห์ จากนั้นจึง

ทำการสุ่มตัวอย่างครูระดับชั้นละ 2 คน จากกลุ่มที่อบรมวันละ 3 ชั่วโมง และ 6 ชั่วโมง ให้จัดการเรียนการสอนทันตสุขศึกษาให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองในแต่ละระดับชั้น โดยใช้เวลา 8 สัปดาห์ ก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน และเมื่อการเรียนการสอนสิ้นสุดลง นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และได้รับการตรวจสุขภาพเหงือกและฟัน ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมครูเกี่ยวกับทันตสุขศึกษาทั้งสองรูปแบบ มีผลทำให้สุขภาพเหงือกและฟันของนักเรียนดีขึ้น และไม่มีความแตกต่างกัน

เอ็ดเวิร์ด และแมรี (Edward & Mary, 1982) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลของการให้การศึกษและการใช้แรงสนับสนุนจากพ่อแม่ในการให้ทันตสุขศึกษา" (The Effect of Educational Intervention and Parental Support on Dental Health) โดยแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มควบคุมไม่ได้ให้ทันตสุขศึกษาและแรงสนับสนุนทางสังคมจากพ่อแม่ กลุ่มทดลองที่ 1 ให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพเพียงอย่างเดียว ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพแก่เด็กนักเรียนร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนจากพ่อแม่ พบว่า ความรู้ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ความรู้ระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันและยังพบว่าพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่เพศหญิงและเพศชายมีพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพศหญิงมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพดีกว่าเพศชาย หลังจากนั้นปล่อยเวลาให้ผ่านไป 2 เดือน ทำการทดสอบอีกครั้งพบว่าความรู้ในกลุ่มทดลองที่ 1 ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่กลุ่มทดลองที่ 2 ไม่ลดลงเลยจากผลการทดลองดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากพ่อแม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านทันตสุขภาพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โฮล (Houle, 1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลทางด้านพฤติกรรมทันตสุขภาพจากประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทันตสุขศึกษาในระยะยาว" (The Impact of Long-Term Dental Health Education on Oral Hygiene Behavior) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลจากการใช้หลักสูตรทันตสุขศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการวิจัยโดยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island) ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตชนบท จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนที่ 1 เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการเรียนการสอน ทันตสุขศึกษาตามหลักสูตรสุขศึกษา ซึ่งบรรจุเนื้อหาทันตสุขศึกษาเข้าไปในหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนจะเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ การแยกสอนเป็นหน่วยโดยเฉพาะ กับการบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ โรงเรียนที่ 2 เป็นโรงเรียนที่ไม่มีหลักสูตรทันตสุขศึกษาอย่างเป็นทางการ การจัดการเรียนการสอนทันตสุขศึกษา ดำเนินการ

โดยนักศึกษาศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนของทั้งสองโรงเรียนจะ เน้นความรู้ และการปฏิบัติทาง ด้านทันตสุขภาพ วิธีสอนตลอดจนสื่อการเรียน ประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปราย การใช้ โสตทัศนูปกรณ์ และการจัดทำโครงการทางด้านทันตสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินการป้องกันโรคในช่องปากประจำปี ร่วมกับการใช้ฟลูออไรด์ป้องกันโรคฟันผุ โรงเรียนที่ 3 ถูกกำหนดให้เป็นโรงเรียนควบคุมซึ่งไม่มีหลักสูตรทันตสุขภาพ และไม่มีการเรียนการสอนทันตสุขภาพ รวมทั้งไม่มีกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่เกี่ยวกับทันตสุขภาพเลย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ 1 ซึ่งได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทันตสุขภาพตามหลักสูตร มีความรู้และการปฏิบัติทางด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ 2 ซึ่งไม่มีหลักสูตรทันตสุขภาพ แต่มีการจัดการเรียน การสอนทันตสุขภาพโดยนักศึกษาศึกษา และโรงเรียนที่ 3 ซึ่งไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทันตสุขภาพและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับทันตสุขภาพ

สรุปการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพใน โรงเรียนประถมศึกษา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ในประเทศไทยพบว่ายังไม่ เคยมีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อน ส่วนมากมีการศึกษาวิจัยถึงสภาวะทางสุขภาพของช่องปากและฟัน ซึ่ง เป็นการจัดบริการสุขภาพในโครงการสุขภาพในโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลจากการวิจัยจะพบว่า การจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยเฉพาะการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ได้ แก่ ด้านการตรวจสุขภาพฟัน ยังไม่ครอบคลุม นอกจากนี้ยังมีปัญหาขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ ในการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพโดยตรง บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการจัด ดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพและยังขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง และนักเรียน จึงทำให้การ จัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ ก็มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องกับการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพ การฝึกอบรมครูเกี่ยวกับทันตสุขภาพและศึกษานวัตกรรมทันตสุขภาพจาก การเรียนรู้ทางด้านทันตสุขภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในต่างประเทศได้เห็นความสำคัญของทันตสุขภาพ ในวัยเด็กอันจะมีผลต่อการมีทันตสุขภาพที่สมบูรณ์ของเด็กนักเรียน

จากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศมาแล้วก็เป็นการวิจัย เกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพ ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเมือง อย่างกรุงเทพมหานครโดยตรง และเนื่องจากในปีนี้เป็นปีที่

มีการรณรงค์ทัศนสาธารณสุขแห่งชาติอีกด้วย ดังนั้นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทัศนสุขภาพ จึงมีความสำคัญและจะเป็นประโยชน์ต่อโครงการทัศนสุขภาพในโรงเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทัศนสุขภาพจากครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานนี้โดยตรง เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและแก้ไข การจัดดำเนินงานโครงการทัศนสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เห็นความสำคัญและให้ได้ผลดียิ่งขึ้นต่อไป